

YURTDIŞI BORÇLANMASI-ASGARİ ÜCRETTEKİ ARTIŞIN ETKİSİ

Türkiye`de çalışan kişiler, buldukları sigorta koluna göre kendi adına ya da işverenin SGK`ya prim ödemesi karşılığında sigortalı olmaktadır. Söz konusu prim ödemeleri karşılığında da belirli prim günü, sigortalılık yılı ve yaşı doldurmak şartıyla emekli olabilmektedir. Ancak pek çok kişi de yurtdışında çalışıp, belirli bir yaşa geldikten sonra çalıştığı Ülke`de emekli olmanın yanında(ya da sadece) Türkiye`den emekli olmayı istemektedir. Ancak bu çalışmaları Türkiye`de geçmediği için çalışmaları karşılığında prim kesintisi yapılsa da bu primler çalıştıkları ülkede kalmakta(prim transferi ya da prim iadesi yapılabilen ülkeler hariç) Türkiye`deki sosyal güvenlik sistemine aktarılmamaktadır. Dolayısıyla yurtdışında bulunan bu kişiler Türkiye`de sosyal güvenlik haklarından ve özellikle ayrı bir önem arz eden emeklilik imkanından yararlanamamaktadırlar.

İşte yurtdışındaki bu kişilerin Türkiye`deki sosyal güvenlik sistemine dahil olabilmesi ve bunun neticesinde sağlanan haklardan yararlanabilmeleri için 3201 sayılı “Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun ” getirilmiştir. Kanunda yurtdışı borçlanması yapılabilmesi de belirli şartlara bağlanmıştır.

Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin on sekiz yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri, 3201 sayılı Kanun`da belirtilen sosyal güvenlik kuruluşlarına prim ödenmemiş olması ve istekleri hâlinde, bu Kanun hükümlerine göre sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilir(md. 1).

Buna göre yurtdışı borçlanmasında aranan şartları kısaca sıralarsak:

1- 18 yaşını doldurduktan sonra geçen süreler

3201 s. Kanun`da yurtdışı borçlanması yapılabilecek süreler, 18 yaşın doldurulmasından sonraki sürelerdir. Yani 18 yaşın doldurulmasından önceki süreler borçlanılamayacaktır.

2- Borçlanılacak sürenin Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçmesi

Borçlanılacak sürede kişinin Türk vatandaşı olması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Bu durumda, **kişinin Türk vatandaşlığını sonradan kazanması halinde Türk vatandaşlığını kazanmasından önceki yurtdışında geçen süreleri borçlanması söz konusu olmayacaktır.** Bu durumun tek istisnası **Bulgaristan`dan göç edenlere tanınan borçlanma hakkıdır.**

3- Borçlanılabilecek sürelerin mevcut olması

Borçlanılabilecek süreler Kanun`da sınırlı olarak sayılmıştır. Bunları kısaca açıklamaya çalışalım.

a- Sigortalılık süreleri : “Sigortalılık süresi” deyiminden, borçlanma kapsamındaki sürenin bulunduğu ülke mevzuatına göre ikamet süreleri hariç, çalışılmış ya da çalışılmış süre olarak kabul edilen süreler anlaşılması gerekmektedir.

b- İşsizlik süreleri : Sigortalılık süreleri arasında veya sonundaki, her birinde olmak kaydıyla bir yıla kadar olan yurtdışında geçen işsizlik süreleri borçlandırılacaktır.

c- **Ev kadını olarak geçen süreler** : Medeni durumlarına bakılmaksızın, kadınların yurtdışında sigortalılık süreleri haricinde geçen sürelerdir.

Söz konusu sürelerin belgelendirilmesi gerekmektedir.

4- Türk vatandaşları ile çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetmiş olma

Borçlanma talebinde bulunulduğu sırada kişinin, Türk vatandaşı olması ya da doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetmiş olması gerekmektedir.

5- Yazılı borçlanma talebi

Yurtdışı borçlanma talepleri bu konuda hazırlanmış ve basılı talep dilekçesi örnekleri ile yapılabileceği gibi bu belge dışında yurtdışı hizmet borçlanması isteğine dair yazılı dilekçe ile yapılan başvurular da kabul edilmektedir.

Borçlanma işlemleri, başvuru sahibinin Türkiye’de ikametgahının bulunduğu yerdeki sosyal güvenlik il müdürlüklerince ya da sosyal güvenlik merkezlerince yürütülecektir.

Borçlanma talebinde bulunan kişinin yurtdışı sürelerinin tamamını borçlanma gibi bir zorunluluğu yoktur. Borçlanma talebinde, ne kadar bir süreyi borçlanmak istiyorsa o kadarını borçlanma talebinde belirtip borçlanabilecektir.

Borçlanılacak her bir gün için tahakkuk ettirilecek borç tutarı, başvuru tarihindeki 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 82 nci maddesinde belirtilen prime esas asgari ve azamî günlük kazanç arasında seçilecek günlük kazancın % 32'sidir(3201 s. K. md. 4). Söz konusu prime esas asgari kazanç tutarı ise asgari ücret olarak belirlenmiştir(5510 s. K. md. 82).

Borçlanmak istenen gün sayısı ve seçilen günlük prime göre **tahakkuk ettirilen borç tutarı, tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ödenir.** Tahakkuk ettirilen prim borcunu tebligat tarihinden itibaren **üç ay içerisinde ödemeyenler için yeniden başvuru şartı aranır(3201 s. md. 4).**

Asgari Ücretteki Artış Borçlanma Tutarını Etkileyecek midir?

Yukarıda belirtmiş olduğumuz üzere borçlanma tutarının belirlenmesinde asgari ücret esas alınmaktadır. Ve yurtdışı borçlanmalarında genellikle asgari tutar sayılan asgari ücret seçilmektedir. Dolayısıyla asgari ücrette yapılacak artışın yurtdışı borçlanmalarına doğrudan etkisi bulunmaktadır.

Hükümet, genel seçimler öncesinde asgari ücretin net 1.300 TL yapılacağı şeklinde vaatte bulunmuş ve bu vaadinin arkasında durmaktadır. Her ne kadar bu konuda son söz “Asgari Ücret Tespit Komisyonu”ndan çıkacak olsa da asgari ücretin 1.300 TL’ye çıkarılacağına kesin gözüyle bakılmaktadır. Bu durumda **asgari ücrette yaklaşık % 30`luk bir artış yapılacak olup, bu artış doğrudan borçlanma tutarını da etkileyecektir.**

Bu nedenle yurtdışı borçlanması yapmayı düşünenlerin % 30`a yakın artıştan etkilenmemek için bir an önce borçlanma yapması faydalarına olacaktır.